

Projecte d'investigació i de programa audiovisual sobre "Migracions, comunicacions i convivència a Catalunya al llarg del segle XX

Assignatura: Mètodes i tècniques d'investigació en comunicació de masses

Professora Amparo Moreno

Autor:

ARNAU GIFREU CASTELLS

Títol de la investigació:

MIGRACIONES, COMUNICACIONES I CONVIVÈNCIA A
BARCELONA 1939-2000

Format del programa audiovisual:

TRES DOCUMENTALS (de 25 minuts), amb el títols:

1. POSTGUERRA I BARRQUISME (1939-1957)

2. LA "GRAN BARCELONA" (1957-1978)

3. EL PROJECTE DEMOCRÀTIC (1979-2000)

HIPOTESIS DE PARTIDA

1. L'evolució i transformació de Barcelona després de la guerra civil fins l'any 2000 es pot dividir en tres períodes principals: els anys de postguerra (1939 - 1957) ; el mandat de l'alcalde Porcioles i successors (1957 - 1978); i l'etapa democràtica (1979 - 2000).

Les raons històriques d'aquesta divisió es troben definides i argumentades a la tesi doctoral "Transport i ciutat. Una reflexió sobre la Barcelona contemporània" de Carme Miralles Guasch (UAB, 1996).

2. L'afluència creixent entre 1952 i 1958 d'immigrants procedents d'altres punts de l'Estat comporta en una primera etapa el barraquisme i en una segona la proliferació de polígons d'habitatges en barris perifèrics. Aquests nous barris, habitats bàsicament per immigrants, són fruit d'un urbanisme especulatiu i sense planificació, amb grans deficiències de serveis, de transports i de comunicacions, entre els mateixos barris i d'aquets amb el centre de la ciutat.

3. Els Moviments Socials Urbans (MSU) han actuat, des de la seva aparició a meitat dels anys 60, com a element aglutinador de la consciència dels barris de Barcelona, sobretot dels més marginals, reforçant i potenciant el paper reivindicatiu de les AAVV (Associacions de veïns). Per tant, especialment els darrers anys de franquisme, els MSU han incidit de manera notable en la conformació de la Barcelona actual, singularment des del punt de vista de la integració dels barris nous en les xarxes de transports i de comunicacions de la ciutat.

4. A partir de les reivindicacions veïnals (anys 70) i del nou ajuntament democràtic (a partir de 1979), i un cop estancats els anteriors moviments migratoris, s'inicia un període (anys 80) de recuperació d'espais públics i de xarxes de comunicacions i de serveis. Amb els JJOO de 1992, desapareixen els últims vestigis de barraquisme, es potencien les vies ràpides d'accés a Barcelona i es recuperen espais verds i sobretot la costa i la platja.

FONTS DOCUMENTALS I BIBLIOGRÀFIQUES

Les principals fonts documentals i bibliogràfiques a consultar (a més de l'ampliació de fonts relacionades en l'ANNEX II), són per ordre de lletres:

- Cadena, Josep Maria, 1991, Els alcaldes de Barcelona en caricatura: de Rius i Tauler a Maragall. Barcelona, Editorial La Campana, 142 pp.
- Candel, Francesc, 1964, Els altres catalans. Barcelona, Col.lecció a l'abast, 13, Edicions 62, 364 pp.
- Cirici, Alexandre, 1971, Barcelona pam a pam. Barcelona, Editorial Teide, Col.lecció "què cal saber", 357 pp.
- Comellas, Jaume; 1995, Aquí hi ha gana! Debat sobre la marginació social a Barcelona. Catarroja - Barcelona - Palma, Editorial Afers, 176 pp.
- Domingo, Miquel; Bonet, Maria Rosa, 1997, Barcelona i els MSU. Incidència dels moviments socials urbans en la reconstrucció de Barcelona, Barcelona, Annex, materials de consulta i suport informàtic, 262 pp.
- Fabre, Jaume; Huertas, Josep M., Ribas, Antoni, 1978, Vint anys de resistència catalana (1939 - 1959). Barcelona, Edicions La Magrana, 16; 253 pp.
- Institut Municipal d'Història de Barcelona, 1997, Expansió urbana i planejament a Barcelona. Barcelona, Editorial Proa, Col.lecció Barcelona Biblioteca Història, 330 pp.
- Martí, Francisco; Moreno, Eduardo, 1974, Barcelona ¿ a dónde vas ?. Barcelona, Editorial Dirosa, 171 pp.
- Miralles Guasch, Carme, 1996, Transport i ciutat. Una reflexió sobre la Barcelona contemporània; Tesi Doctoral de la UAB. Fac. Lletres - Dep. Geografia, Barcelona, 581 pp.
- Ynfante, Jesús; 1974, Los negocios de Porcioles - Las sagradas familias de Barcelona. Toulouse (France), Ediciones monipodio, 175 pp.

TECNiques I METODES

- La metodologia adequada a aquest projecte ha de combinar diversos mètodes, especialment l'historiogràfic, el demogràfic i els corresponents a la sociologia dels moviments urbans i a la sociologia de les comunicacions. El mètode historiogràfic es justifica d'entrada ja que la història recent és fonamental per situar els factors bàsics de l'evolució de la ciutat; el mètode demogràfic ens aporta l'enfoc necessari per comprendre millor quin contingent de gent ha habitat a la ciutat en els anys de l'estudi; la sociologia dels moviments urbans ens indica què han estat i representat per a la ciutat els moviments socials urbans que tan han marcat la mobilització ciutadana. Per últim, la sociologia de les comunicacions ens permetrà conèixer com s'han anat interrelacionant els diversos barris i districtes de la ciutat al llarg del període examinat.

- En conseqüència, les tècniques d'anàlisi han de correspondre als diversos mètodes utilitzats. En primer lloc aplico tècniques d'anàlisi urbanístic, és a dir, recerca d'informació sobre com ha anat evolucionant la ciutat de Barcelona urbanísticament i quines reformes i plans s'hi han portat a terme; les tècniques d'anàlisi sociodemogràfiques m'han servit per saber l'evolució i la distribució dels habitants de la ciutat i com la gent s'ha anat adaptant al medi urbà; les tècniques historiogràfiques han servit bàsicament per a la documentació històrica de la ciutat i així poder conèixer, des dels inicis, els problemes i reformes que hi han anat sorgint; un exhaustiu anàlisi cartogràfic ha estat indispensable per a fer un reconeixement dels mapes de la ciutat des de meitats de segle i observar els importants canvis al llarg del període; les tècniques d'anàlisi sobre mobilitat social m'han estat útils per descobrir i analitzar com estava distribuïda la xarxa viària i de transports tan públics com privats. A més a més i per avaluar la percepció de la gent m'han semblat molt útils les tècniques d'història oral i/o històries de vida, de les quals n'he extret molta informació gràcies a nombrosos articles i entrevistes a gent que explica les experiències viscudes en el període que abarca la meva investigació.

CALENDARI I PLA DE TREBALL

Comptant que tenim finançament per un any, em decideixo per una divisió dels treballs en tres fases clarament diferenciades:

PRIMERA FASE:

-- Els primers quatre mesos estarien dedicats a dos aspectes molt concrets: en primer lloc, la recollida de dades i informació exhaustiva sobre com s'ha desenvolupat la ciutat des de mitjans de segle fins a l'actualitat; en segon lloc, començaria a efectuar entrevistes i enquestes a persones grans que han viscut els últims cinquanta anys per aconseguir, a través de la memòria oral, uns testimonis que em permetessin una visió contrastada de l'evolució de la ciutat.

SEGONA FASE:

-- Els segons quatre mesos servarien per estructurar i ordenar la informació en un guió informatitzat, i començar a pensar en quin tipus de fonts d'imatges necessitaria per fer els documentals. Seria important saber ja el que pretendria destacar de cada període, i per això dedicaria un mes a cada un dels períodes. L'últim (el vuitè mes) serviria per avaluar el conjunt i comprovar si efectivament hi apareix el més important de cada etapa. Seria ja a aquestes altures d'any quan hauria de fer una valoració del cost dels tres documentals.

TERCERA FASE:

-- Finalment, el darrers quatre mesos els utilitzaria per a confeccionar i configurar el producte audiovisual. Per un cantó, durant dos mesos recopilaria el vídeo corresponent, amb les imatges planificades en l'etapa anterior. I quan les tingués completes, llavors les muntaria a la càmera d'edició. Posteriorment (dos últims mesos) gravaria l'àudio (so incorporat - veu "en off") i efectuari els últims retocs al meu producte. Finalment avaluarà el que m'han costat els tres documental i ho contrastaria amb el pressupost inicial.

ALTRES ASPECTES IMPORTANTS

CALENDARI - Les imatges de vídeo que cercaria a diferents institucions (Banc d'imatge i so, Videoteques, ...) les hauria de començar a localitzar, si fes els tres documentals, tan ràpid com em fos possible, i seria molt interessant consultar catàlegs d'imatge per saber quines serien les més adequades per al meu producte audiovisual.

BARRIS EMBLEMÀTICS PER EPOQUES- Seria molt interessant agafar tres barris com a models o emblemes de cada període que pretenem analitzar. Així, proposaria com a barris "exemplars" de cada època:

- Barri del Congrés: etapa de postguerra (ja que correspon a la celebració del Congrés Eucarístic Internacional, moment en què es creen las "Viviendas del Congreso");

- Barri de la Guineueta: com a exemple de "Porciolisme" i construcció desenfrenada;

- Barri de la Ribera, transformat completament en l'última etapa.

DOBLE NIVELL DE LA INVEIGACIÓ - S'ha de destacar en aquest apartat que sempre parlem en un doble nivell: per un cantó estariem realitzant una investigació a nivell científic, per poder-la provar científicament; per un altre cantó, ho exemplificarem amb imatges mitjançant tres documentals, és a dir, treballariem també a nivell narratiu, amb imatges i àudio.

QUADERN NOTES: A l'ANNEX I s'hi podrien incloure els tres quadres amb columnes sobre la migració, l'evolució dels transports i les comunicacions i l'evolució institucional de la ciutat, que és un buidatge de les diverses fonts analitzades per a elaborar unes hipòtesis correctes.